

IJBCM

International Journal of Basic and Clinical Medicine
Uluslararası Temel ve Klinik Tıp Dergisi

Research Article / Araştırma Makalesi

Aidiyeti Tespit Edilemeyen İmzaların Gönderildiği Yer ve Belge Türüne Göre Değerlendirilmesi

Evaluation of Unidentified Signatures According to Sending Location and Document Type

Bahadır Kumral¹, H. Mehmet Akın², H. Bülent Üner³, G. Nurhan İnce⁴

¹Namık Kemal Üniversitesi Tıp Fakültesi Adli Tıp AD, Tekirdağ

²T. C. Adalet Bakanlığı Adli Tıp Kurumu Başkanlığı, İstanbul

³İstanbul Üniversitesi, Adli Tıp Enstitüsü, İstanbul

⁴İstanbul Üniversitesi, İstanbul Tıp Fakültesi Halk Sağlığı A.D, İstanbul

Özet

Amaç

İmza, Türk Dil Kurumu (TDK) Sözlüğünde "Bir kimsenin herhangi bir belgeyi yazdığını veya onayladığını belirtmek için her zaman aynı biçimde kullandığı işaret" olarak karşılık bulmaktadır. Adli bilimlerde belge incelemelerinde genellikle imza olarak nitelendirilmeyecek, düz bir çizgi ya da geliş güzel şekiller oluşturularak atılan imzaların kime ait olduğuna yönelik incelemelerde imzanın aidiyeti hususunda rapor düzenleme açısından zorluklarla karşılaşmaktadır. Bu çalışma ile Adli Tıp Kurumu Fizik İhtisas Dairesine 2011 yılı içerisinde Mahkemeler ve Cumhuriyet Savcılıkları tarafından inceleme konusu belgelerdeki imza ya da imzaların kime ait olduğu hususuna yönelik verilmiş mütalaalarda, atılan imzanın aidiyeti hususunda görüş bildirilememiş imzaların irdelenmesi amaçlanmıştır.

Materyal ve Metod

Çalışma 2012 yılında, Adli Tıp Kurumu Fizik İhtisas Dairesine 2011 yılı içerisinde Mahkemeler ve Cumhuriyet Savcılıkları tarafından gönderilen (n=11.872) "dosyadaki inceleme konusu belgelerdeki imza ya da imzaların aidiyetinin tespit edilemedi" şeklinde verilmiş raporların (n=889) retrospektif olarak incelenmesi (geldiği bölge, mahkeme türü, belge türü, belgenin niteliği) ile yapılmıştır.

Bulgular

Belgelerin 867'sinin (%97.5) orijinal asılları, 22 tanesinin fotokopi ve karbon nüshaları üzerinden görüş bildirilmiştir. Belge türü açısından, 352'si (% 39.6) senet, 182'si (%20.5) çek, 170'i (%19.1) belge başlığı altında düzenlenmiş evrak, 98'i (%11.0) sözleşme, 31'i (%3.5) işe giriş-çıkış bildireleri, 25'i (%2.8) tutanak şeklinde düzenlenmiş evrak, 13' ü ibraname, 18'i diğer (kira kontratı, vekâletname, bordro vs.) belgelerdi. Belgelerin % 7,5'inde aidiyet saptanamamıştır.

Sonuç

Her türlü incelemeye rağmen aidiyeti hususunda tespit yapılamayan imzaların oluşturduğu hukuki belirsizliklerin çözümüne ve maddi-manevi kayıpların önlenmesine yönelik katkı sağlaması bakımından toplumda, sağlıklı imza atma alışkanlıklarının geliştirilmesi gerekmektedir.

Anahtar kelimeler: Adli Bilimler; İmza; Tespit

Abstract

Aim

The meaning of the signature is explained as "The mark which is always used identically by a person to indicate that he/she writes or approves any document" in the official dictionary of the Turkish Language Association (TDK). In forensic science documents investigations, it is met with difficulties in regard to preparing a report related to the investigations about the identification of signatures appended by creating a straight line or irrelevant figures that are not generally described as signature. With this study, it was aimed to scrutinize the signatures for which an opinion was not expressed about the identification of appended signatures in the considerations given by the Courts and Public Prosecution Offices regarding the identification of signature or signatures in the questioned documents in 2011 and sent to Physics Specialization Department of the Council of Forensic Medicine.

Materials and Methods

The study was performed with retrospective examination of the reports (the region sending the document, type of the court, type of the document, characteristic of the document) (n=889) delivered as the signature or signatures in the questioned documents were unidentified in the files (n=11.872) sent to Physics Specialization Department of the Council of Forensic Medicine by the Courts and Public Prosecution Offices in 2011.

Results

The opinion was expressed on original copies of 867 documents (97,5%), photocopies and carbon copies of 22 documents. Documents were as followings regarding the type of the document: 352 muniments (39,6%), 182 cheques (20,5%), 170 papers prepared as document title (19,1%), 98 contracts (11,0%), 31 statements of employment and dismissal notices (3,7%), 25 papers prepared as record (2,8%), 13 acquittances, 16 other documents (rental contract, letter of attorney, pay roll etc.). 7.5% of documents was unidentified.

Conclusion

To contribute to solution of judicial uncertainty created by unidentified signatures despite every type of investigation and to prevention of financial and emotional losses, it is essential to develop habits of appending accurate and reliable signatures.

Keywords: Forensic science, signature, determination

Corresponding Author / Sorumlu Yazar:

Yrd. Doç. Dr. Bahadır Kumral
Namık Kemal Üniversitesi, Tıp Fakültesi
Adli tıp Anabilim Dalı, Tekirdağ, Türkiye
Telefon: 0 282 250 5611
E-mail: bkumral@nku.edu.tr

Article History / Makale Geçmişi:

Date Received / Geliş Tarihi: 14.04.2014
Date Accepted / Kabul Tarihi:22.04.2014

Giriş

İmza, Türk Dil Kurumu (TDK) Sözlüğünde “Bir kimsenin herhangi bir belgeyi yazdığını veya onayladığını belirtmek için her zaman aynı biçimde kullandığı işaret” olarak tanımlanmaktadır¹.

Kişilik ve karakterin oluşmasında olduğu gibi imza modeli oluşturulurken de anne, baba, kardeş gibi yakın akrabalarla birlikte, öğretmen ve çevre faktörlerinin de önemli etkisi vardır. Birçok konuda büyüklerini taklit eden ergen, birinci derece aile yakınlarının imza modellerini de kendine taslak model olarak almaktadır. Taklit edilerek oluşturulan imza modelleri zaman içerisinde kişiliğin olgunlaşması, düzenli bir işte çalışma, resmi ve özel işlerde imza atma zorunluluğunun bulunması sebebiyle son şeklini almaktadır^{2,3}.

Hukuksal anlamda imzadan, Soyadı Kanunu, Borçlar Kanunu, Türk Ticaret Kanunu ve Noterlik Kanununun bazı maddelerinde bahsedilmektedir.

Buna göre; Soyadı Kanununun 2. maddesinde “Söyleyişte, yazışta, imzada öz ad önde, soyadı sonda kullanılır” hükmü ile imzada ad ve soyadın kullanılması gerektiği⁴, Borçlar Kanunu'nun 14/1. Maddesinde; “İmza, üzerine borç alan kimsenin el yazısı olmak lazımdır...” şeklinde bir ifade yer almaktadır. Bu hükümlerle yasa koyucu imza atanı borç altına sokacak imzanın el yazısı ile atılması gerektiği⁵, Ticaret Kanunu'nun 668. maddesinde “İmzalar” başlığı altında “Poliçe üzerindeki beyanların el yazısı ile imza edilmesi lazımdır” şeklinde⁶, Noterlik Kanununda imzanın ne şekilde atılacağı hususunda herhangi bir hüküm bulunmamakla birlikte, yasa koyucu imza atmaya muktedir olmayanların mühür kullanmalarını yoksa parmak izlerinin imza yerine kabul göreceği, şeklinde belirtilmiştir⁷.

İmzalar, İsim-soy isim yazısı veya yazı karakteri içeren imzalar; İsim yazısı veya yazı karakteri içermeyen şekilsel imzalar; Tersimi (yapımı-atımı-şekli) herkes tarafından kolaylıkla oluşturulabilecek imzayı atan şahsa ait karakteristik özellikler ya da yazı karakteri içermeyen çizgi, grama ve karalamalardan ibaret basit imzalar; ya da diğer bir tanımla aidiyeti tespit edilemeyen olmak üzere oluşturulma tarzlarına göre üç gruba ayrılabilir⁸.

Adli belge incelemelerinde genellikle imza olarak nitelendirilmeyecek, düz bir çizgi ya da gelişi güzel şekiller oluşturularak atılan imzaların kime ait olduğuna yönelik incelemelerde imzanın aidiyeti hususunda rapor düzenleme açısından zorluklarla karşılaşmaktadır.

Bu tarz imzalar kaligrafik ve karakteristik özelliklerden yoksun, basit tersimli imzalar olması sebebiyle tespiti gidilememektedir^{2,3}.

Bu çalışma ile Adli Tıp Kurumu Fizik İhtisas Dairesine 2011 yılı içerisinde Mahkemeler ve Cumhuriyet Savcılıkları tarafından inceleme konusu belgelerdeki imza ya da imzaların kime ait olduğu hususuna yönelik verilmiş mütalaalarda, atılan imzanın aidiyeti hususunda görüş bildirilememiş imzaların gönderildikleri yer ve belge türüne göre değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Materyal ve Metot

Çalışma 2012 yılında, Adli Tıp Kurumu Fizik İhtisas Dairesine 2011 yılı içerisinde Mahkemeler ve Cumhuriyet Savcılıkları tarafından gönderilen (n=11.872) dosyadaki inceleme konusu belgelerdeki imza ya da imzaların aidiyetinin tespit edilemediği şekilde verilmiş raporların (n=889) retrospektif olarak incelenmesi (geldiği bölge, mahkeme türü, belge türü, belgenin niteliği) ile yapılmıştır.

İmza değerlendirmesi, Adli Tıp Kurumu Fizik İhtisas Dairesi Belge İnceleme şubesinde optik aletler (büyüteç, stereo mikroskop), adli belge inceleme cihazları (VSC 5000, VSC 6000-HS, Forensic XP 4010 D, ESDA 2) kullanılarak raporlanmaktadır. Adli Tıp Kurumu Bilimsel Kurulundan çalışma izni alınmıştır. Veriler SPSS 20.0 istatistik programı kullanılarak frekans, yüzde oranlar kullanılarak değerlendirilmiştir.

Bulgular

İlgili birime gönderilen imza incelemelerinin % 7,5'inde aidiyet saptanamamıştır. İncelenmesi amacıyla gönderilen dosyaların, 263'ü (% 29.6) İcra Hukuk Mahkemelerinden, 235'i (%26.4) Asliye Ceza Mahkemelerinden, 103'ü (%11.6) Asliye Hukuk Mahkemelerinden, 73'ü (%8.2) Cumhuriyet Başsavcılıkları tarafından, 55'i (%6.2) Sulh Hukuk Mahkemelerinden, 49'u (%5.5) Sulh Ceza Mahkemelerinden, 38'i (%4.3) İş Mahkemelerinden, 33'ü (%3.7) Ağır Ceza Mahkemelerinden, 22'si (%2.5) Asliye Ticaret Mahkemelerinden, 18'i (%2,0) diğer (Çocuk, Aile, Vergi, Kadastro, Tüketici) Mahkemelerden gönderilmişti. Dosyaların 244'ü (%27,4) Marmara, 177'si (19.9) Ege, 138'i (%15.5) İç Anadolu, 132'si (%14.8) Akdeniz, 119'u (%13.4) Karadeniz, 41'i (%4.6) Doğu Anadolu, 38'i (%4.3) Güneydoğu Anadolu bölgesinden gönderilmişti. Belge türü açısından, 352'si (%39.6) senet, 182'si (%20.5) çek, 170'i (%19.1) belge başlığı altında düzenlenmiş evrak, 98'i (%11.0) sözleşme, 31'i (%3.7) işe giriş-çıkış bildireleri, 25'i (%2.8) tutanak şeklinde düzenlenmiş evrak, 13' ü ibraname, 18'i diğer (kira kontratı, vekâletname, bordro vs.) belgelerdi.

Belgelerin 867'sinin (%97.5) orijinal asılları, 22 tanesinin fotokopi ve karbon nüshaları üzerinden görüş bildirilmiştir.

Tartışma

İmza Türk Dil Kurumu (TDK) sözlüğünde "Bir kimsenin herhangi bir belgeyi yazdığını veya onayladığını belirtmek için her zaman aynı biçimde kullandığı işaret" olarak tanımlandığından, imzanın her zaman aynı biçimde yazılması ve atılması gerektiği sonucu çıkarılabilir¹. Tanımda işaret ifadesi kullanılmakla birlikte, aslında işareten kastedilen gelişigüzel tutarsız olarak yapılmış bir çizim olmayıp, sürekli aynı tarzda yapılan ve anlam yüklenmiş bir şekildir. İmza günümüzde çağdaş yaşamın vazgeçilmez değerlerindedir. Alacak borç ilişkilerinden, özel ve resmi işlemlere kadar sıkça kullanılan belki de hukuki anlamda en kıymetli varlığımızdır^{2,3}. İmza genellikle el yazısının özel bir formu olduğu için oluşumu da temel olarak el yazısı oluşumuna benzer⁹. Yazı yazma ilkokul sıralarında öğrendiğimiz, ilk zamanlarda öğrenmekte zorlandığımız, kalem tutmayı öğrenmeden başlayan, yatay-dikey çizgiler, yuvarlak çizimler ve harf formlarıyla belli bir olgunluğa ulaşan heceler ve kelimelerle doruk noktasına ulaşan önceleri çok zorlandığımız bu işlem zorlu bir uğraş olmaktan çıkar ve böylece yazı yazma becerimizi kazanırız¹⁰. El yazısının bir formu olan imzanın da el yazısının geçtiği bu merhalelerden geçerek olgunluğa ulaşması gerekmektedir.

Ağır Ceza, Asliye Ceza, Sulh Ceza, Asliye Hukuk, Sulh Hukuk, İcra Hukuk, İş, Asliye Ticaret, Çocuk, Aile, Vergi, Kadastro, Tüketici Mahkemelerini ve Cumhuriyet Başsavcılıklarını içeren çok geniş bir yelpazede adalet sistemimizi yoğun bir şekilde meşgul eden belge incelemelerinde, imzanın aidiyeti hususunda tespiti varılamamasından dolayı davanın tarafları maddi-manevi kayıplara uğramaktadır. Belge türü açısından, çalışmada bu belgelerin %60 'a varan oranda senet ve

çek gibi para yerine kullanılan evraklar olması ve bu belgeler üzerindeki imzalar hususunda aidiyete varılamaması, bu kayıpların büyüklüğü konusunda fikir vermektedir.

Adli Tıp Kurumu Fizik İhtisas Dairesine gelen karbon nüsha ve fotokopi belgeler için müzekkere (yeniden belge isteme) yapılarak belgelerin orijinali istenmektedir. İlgili mahkemelerin her türlü araştırmasına rağmen orijinal belgeye ulaşamaması durumunda Belge İnceleme Şubesi'nden, fotokopi ve karbon nüsha üzerinden görüş bildirilmesi talep edilmektedir. Bu sayede incelenen belgelerin %97,5'i orijinal belge olup %2,5 belgede mahkemelerce orijinal nüshaya ulaşılamadığından fotokopi ya da karbon nüsha tarafından sonuç bildirilmiştir.

Çalışmadaki sınırlılıklar, imzayı atan şahısların, kötü niyetli olarak atacakları imzanın hukuki sorumluluğundan kaçmak maksadıyla imzayı özellikle tespit edilemez biçimde atıp atmadıklarının bilinmemesi, imza sahiplerinin eğitimleri, yaşları, herhangi bir kronik organik ya da nörolojik tıbbi rahatsızlıklarının olup olmadığı, imzayı attıkları sırada herhangi bir madde etkisi alkol ya da uyuşturucu madde etkisi altında olup olmadıkları hususlarının bilinmiyor olmasıdır. Bu verilerin değerlendirilebilmesi amacıyla planlanacak prospektif bir çalışmanın daha aydınlatıcı bulgular sunabileceği düşünülmektedir.

Her türlü incelemeye rağmen aidiyeti hususunda tespit yapılamayan imzaların oluşturduğu hukuki belirsizliklerin çözümüne ve maddi-manevi kayıpların önlenmesine yönelik katkı sağlaması bakımından toplumda, sağlıklı imza atma alışkanlıklarının geliştirilmesi gerekmektedir. Bu amaçla imzanın menşei aldığı yazı yazmanın öğrenildiği ilköğretim çağlarından itibaren imza oluşturma ve geliştirme bakımından eğitim öğretim

programına bu yönde eklemeler yapılmasının uygun olacağı kanaatindeyiz.

Kaynaklar

1. Türk Dil Kurumu, <http://tdkterim.gov.tr/bts/> Son Erişim Tarihi: 24.05.2013
2. Aşıcıoğlu F, Cihangiroğlu B. Aşıcıoğlu F, editör. Adli Belge İncelemesi. 1. Baskı, İstanbul: Beta Basım AŞ; 2005
3. Cihangiroğlu B, editör. Adli Bilimler I. 3.Baskı, JKDB yayınları. Ankara, 2011; p.269–346.
4. Soyadı Kanunu <http://www.mevzuat.adalet.gov.tr/html/559.html> Son Erişim Tarihi: 24.05.2013.
5. Borçlar Kanunu <http://www.mevzuat.gov.tr/Metin.Asp?MevzuatKod=1.3.818&sourceXmlSearch=&MevzuatIliSKI=0> Son Erişim Tarihi: 24.05.2013.
6. Türk Ticaret Kanunu <http://www.mevzuat.adalet.gov.tr/html/997.html> Son Erişim Tarihi: 24.05.2013.
7. Noterlik Kanunu. <http://www.mevzuat.adalet.gov.tr/html/478.html> Son Erişim Tarihi:27.07.2012.
8. Aydoğdu E, Ataç Y. İmza Sahteciliğinin Türleri, tespiti ve önlenmesi. Polis Bilimleri Dergisi Cilt:13 (2) Syf:49-69.
9. Yolcu K, Yılmaz R, Özdemir V, Günaydın U, Tırtıl L. Basit tersimli 50 imzanın Adli Belge İncelemesi Açısından Değerlendirilmesi. Türkiye Klinikleri J Foren Med. 2010;7 (1):1-6.
10. Alkan N. Yaşlanmaya Bağlı Yazı ve İmza Değişiklikleri. Uzmanlık Tezi. İstanbul;1996.